

פרנק אוהרה

פרסוניזם : מניפסט

הכל נמצא בשירים, אולם תוך נטילת הסיכון שאשמע כמו אלן גינסברג לעניים עשירים, אכתוב לכם כי בדיוק שמעתי שאחד מעמיתיי המשוררים חושב ששיר שלי לא היה מובן באחד מערבי הקריאה מפני שגם אני הייתי מבולבל. נו באמת. אני לא מאמין באלוהים, אז אני לא חייב ליצור מבנים מוזיקליים מוקפדים. אני שונא את וייצ'ל לינדזי, תמיד שנאתי אותו. אני אפילו לא אוהב קצב, אסוננסים, כל הדברים האלה. הם סתם עולים לך על העצבים. אם מישו רודף אחריו במורד הרחוב עם סכין אתה פשוט רץ, אתה לא פונה אליו וצועק "רד מזה! הייתי האצן המצטיין של תיכון מינואלה בניו-יורק".

זה לגבי החלק של כתיבת השירים. ביחס להתקבלותם: נניח שאתה מאוהב במישו והוא נוהג כך ברשעות (mal aimé), אז אתה לא אומר, "היי, אתה לא יכול להכאיב לי ככה, איכפת לי ממך!" אתה פשוט נותן לגוויות שלהם ליפול באשר יפלו, והם תמיד נופלים אחרי כמה חודשים. אבל לא זו הסיבה שבעטיה התאהבת מראש, רק כדי להיאחז בחיים, אז אתה חייב לקחת סיכונים ולנסות להפסיק להיות הגיוני. כאב תמיד מייצר הגיון, וזה רע מאד עבורך.

זה לא שאני לא אומר שמבין הכותבים של ימינו, אין לי את הרעיונות הנשגבים ביותר, אבל מה זה משנה? הם סתם רעיונות. הדבר הכי טוב בהם הוא שכשאני נעשה מספיק נשגב אני מפסיק לחשוב – ואז מגיע הכיבוד.

אך כיצד, אם כך, אפשר שבאמת יהיה איכפת לך אם מישו קלט את העניין, או את המשמעות שלו, או אם העניין משנה אותו או משפר אותו. משפר אותו למה? לקראת המוות? למה צריך לזרז אותו לשם? יותר מדי משוררים מתנהגים כמו אמא בגיל-העמידה שמנסה לגרום לילדים שלה

לאכול יותר מדי בשר מבושל עם תפוחי אדמה ודברים שזולגים מהם (דמעות). אני לא שם זין על אם הם אוכלים או לא. הזנה בכפייה מובילה להרזיה מופרזת (ניוון). אף אחד לא צריך לחוות שום דבר שהוא לא צריך, בהנחה שהם לא צריכים שהשירה תנהג בהם בבריונות. גם את הקולנוע אני אוהב. ואחרי הכל, רק וויטמן, קריין ו-ויליאמס, מכל המשוררים האמריקאים, טובים יותר מהקולנוע. ובקשר למשקל ולכלל המנגנון הטכני, זה פשוט עניין של שכל ישר: אם אתה הולך לקנות זוג מכנסיים, אתה רוצה שהם היו הדוקים מספיק כדי שכולם ירצו להיכנס איתך למיטה. אין שום דבר מטאפיזי בכך. אלא אם כן, כמובן, אתה מחמיא לעצמך בחושבך שמה שאתה חווה הוא "כמיהה".

ההפשטה בשירה, עליה הגיב לאחרונה אלן [גינסברג] ב'זה זה', היא עניין מסקרן. אני חושב שהיא מופיעה בעיקר בפרטי הרגע¹ שבהם החלטה היא הכרחית. הפשטה (בשירה, לא בציור) קשורה בסילוק העצמי על-ידי המשורר. לדוגמה, ההחלטה בבחירה בין "הנוסטלגיה של האינסופי"² לבין "הנוסטלגיה לאינסופי" מגדירה גישה ביחס לדרגת ההפשטה. הנוסטלגיה של האינסופי מייצגת דרגה גבוהה יותר של הפשטה, סילוק ומסוגלות שלילית³ (כמו אצל קיטס ומאלארמה).

תנועת הפרסוניזם, שלאחרונה הקמתי ושאף אחד לא מכיר, מעניינת אותי מאוד, בהיותי מתנגד כל-כך לצורה הזו של סילוק מופשט שמתקרב לראשונה, בהיסטוריה של השירה, להפשטה אמיתית של ממש. פרסוניזם הוא לוואלאס סטיבנס מה ש-La poésie pure היתה לפייר בֶּרְנֶז'ה. פרסוניזם אינו קשור כלל לפילוסופיה, כולו אמנות. אין לו שום קשר ללהיות אישי או אינטימי, רחוק מכך! אך כדי להעניק לכם מושג קלוש, אחד מההיבטים

¹ "Minute Particulars", הפרטים הקטנים המוחשיים. מתוך 'ירושלים' לויליאם בלייק.

² *The Nostalgia of the Infinite*, ציור מ-1911-1914 של הצייר האיטלקי המטאפיזי ג'ורג'ו דה קיריקו, ממבשרי הסוריאליזם, שצייר צללים קטנים של אנשים על רקע מבנים ענקיים. אוהרה נתקל בציור על בסיס יומי כשעבד במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק.

³ "Negative Capability", מושג שטבע המשורר ג'ון קיטס ביחס לכתיבתו שייקספיר – יכולתו של אדם להיות במצב של חוסר החלטיות, מסתורין וספק.

המינימאליים שלו הוא להפנות את עצמו לאדם אחד (שאינו המשורר עצמו), ובכך לעורר נימות אהבה מבלי להשמיד את מתת-החיים של האהבה.

תנועת הפרסוניזם נוסדה על ידי לאחר ארוחת צהרים עם לירוי ג'ונס ב-27.8.1959, ביום שבו הייתי מאוהב במישהו (לא בלירוי, אגב, במישהו בלונדיני) חזרתי לעבודה וכתבתי שיר לאותו אדם. בשעה שכתבתי אותו הבנתי שלו רציתי הייתי יכול להשתמש בטלפון במקום לכתוב את השיר, וכך נולד הפרסוניזם. זוהי תנועה מסעירה ביותר שללא ספק תצבור חסידים רבים. הפרסוניזם מציב את השיר בנקודת האמצע בין המשורר לאדם, כמו במנאז'-א-טרואה, כך שהשיר מסופק בהתאם. השיר, סוף כל סוף, מצוי בין שני אנשים ולא בין שני דפים. עם כל הצניעות, אני מתוודה כי ייתכן שזהו קיצה של הספרות כפי שאנו מכירים אותה. חרף אי-אלה חרטות שיש בי, אני עדיין שמח שהגעתי לשם לפני אלן רוב-גרייה. היות שהשירה מהירה ובטוחה מן הפרוזה, אין זה אלא צודק כי השירה תהיה זו שתחסל את הספרות. במשך זמן מה אנשים חשבו שארטו עומד לעשות זאת, אך למעשה, על כל תפארתם, כתביו המתנצחים אינם נמצאים מחוץ לספרות יותר מכפי שהר הדובים שבמדינת ניו-יורק נמצא מחוץ למדינת ניו-יורק. יחסו לספרות אינו חריג יותר מיחסו של ז'אן דובופה לציור.

למה נוכל לצפות מהפרסוניזם? (זה הולך ומשתפר, לא?) להכל! אך אנחנו לא מסוגלים לתפוש את זה. זו תנועה חדשה מדי, חיונית מדי, מבטיחה מדי. אך היא, כמו אפריקה, בדרך לשם. לתועמלני הטכניקה מצד אחד, ולאלו של התוכן מצד שני, מומלץ להיזהר.

* המניפסט הפרסוניסטי פורסם ב-1961 וכוונה בסביבתו של אוהרה Mock-Manifest, כלומר מניפסט-בכאילו, או מתיחת-מניפסט.

(מאנגלית: ערן הדס)